

Hørings svar NOU 2023:14 Forsvarskommissjonen av 2021 - Forsvar for fred og frihet

Høringsfrist: 31.08.2023

Fra:¹

- Statsviter/førstelektor Ann-Karin Larssen, FHS/Luftkrigsskolen

Kommentarer til kommisjonens innspill om oppdatering av Forsvarets oppgaver - rapportens kapittel 11 og 13

Konklusjon:

- Kommisjonens oppdatering av Forsvarets oppgaver utydeliggjør skillet mellom Forsvarets primæroppdrag og bistand til ulike aktører.
- Kommisjonens oppdatering utydeliggjør skillet mellom stats- og samfunnssikkerhet.
- Kommisjonens oppdatering av Forsvarets oppgaver utydeliggjør skillet mellom Forsvarets og politiets oppgaver.
- Alt Forsvaret gjør, må være lovlig, etter norsk rett og folkeretten. Kommisjonens oppdatering av Forsvarets oppgaver utydeliggjør skillet mellom ulike lovhjemler Forsvaret kan handle innenfor.

Forsvarets oppgaver har gjennom mange år vært oppgitt som følgende i ulike langtidsplaner for forsvarssektoren:

1. Sikre troverdig avskrekking med basis i NATOs kollektive forsvar
2. Forsvare Norge og allierte mot alvorlige trusler, anslag og angrep, innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar
3. Avverge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser med nasjonale ressurser, herunder legge til rette for alliert engasjement
4. Sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom overvåking og etterretning
5. Hevde norsk suverenitet og suverene rettigheter

¹ Mer info om forfatteren bakerst i dokumentet.

6. Ivareta myndighetsutøvelse på avgrensede områder
7. Delta i flernasjonalt krisehåndtering, herunder fredsoperasjoner
8. Bidra til internasjonalt samarbeid på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området
9. Bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver

Forsvarskommisjonen foreslår å oppdatere oppgavene slik:

1. Forebygge og avskrekke press, trusler og anslag mot norsk og alliert sikkerhet med basis i NATOs kollektive forsvar
2. Forsvare Norge og allierte mot trusler, anslag og angrep
3. Overvåke norske interesseområder og varsle relevante myndigheter av hensyn til nasjonal sikkerhet
4. Hevde norsk suverenitet og suverene rettigheter
5. Ivareta myndighetsutøvelse på avgrensede områder
6. Bidra militært til internasjonal innsats utover støtte til kollektivt forsvar
7. Bidra med øvrig militær støtte og bistand til samfunnet

Kommentarer:

Kommisjonen oppfatter at nåværende oppgaver 1-5 omhandler statssikkerheten (kapittel 11 Rammer for forsvaret av Norge, side 170). Det er det vanskelig å være uenig i.

Kommisjonen oppfatter at nåværende oppgave 9 omhandler «... Forsvarets støtte til samfunnet for oppdrag som **ikke** omhandler statssikkerheten (min utheving. Også enig i dette) (side 170).»

Men: Kommisjonen mener at «[o]ppgaveformuleringen er dermed noe upresis da den [oppgave 9] kan oppfattes å romme **alt** av Forsvarets støtte til samfunnet, inkludert når politiet ber om bistand til særlige oppdrag (min tilføyelse og utheving).»

Kommisjonens oppfatning synes å være at «[n]oen bistandsoppdrag faller innunder oppgave 9 (flom- og skredstøtte, massevaksinering, m.m.), mens andre bistandsoppdrag er langt tydeligere knyttet til norsk sikkerhet

(terrorbekjempelse, særlig overvåkning og forsterkning av vakthold). Disse berører gjerne oppgavene 2, 3, 4, og 5 (side 170).»

Når kommisjonen beskriver nåværende oppgave 3 oppfatter de åpenbart at Forsvaret i tilknytning til denne oppgaven også kan gi bistand: «I den enkelte situasjon vil det uansett bli klargjort om Forsvaret opererer støttet av eller til støtte for andre sivile myndigheter eller allierte.»

Det er klart at Forsvaret kan gi støtte til sivile aktører også i kriser som truer statssikkerheten, men i så fall vil støtten/bistanden være til ivaretagelse av samfunnssikkerheten og ikke statssikkerheten.

Det virker som kommisjonen mener at noe av Forsvarets bistand ligger i de nåværende oppgavene 2-5 og at noe av Forsvarets bistand ligger i nåværende oppgave 9.

Basert på ovenstående sitat synes det dessuten som om kommisjonen mener at Forsvaret bistår politiet/samfunnet/sivile myndigheter med statssikkerhet, og at disse oppdragene implisitt allerede ligger i nåværende oppgaver 2-5.

Det er også slik jeg leser følgende sitat: «[e]nkelte sammensatte trusler kan ramme statssikkerheten og Forsvarets støtte til sivile myndigheter i å håndtere slike trusler hører med under oppgaver som forsvare, overvåke og hevde suverenitet (side 170).»

Side 236 i kapittel 13 Totalforsvar og sivil-militært samarbeid hevdes det at de oppdaterte oppgavene 1-5 kan «alle omfatte støtte til det sivile samfunn i situasjoner av særlig betydning for nasjonal sikkerhet.»

Her er det med andre ord 'nasjonal sikkerhet' som nyttes og ikke statssikkerhet. Vi ser også at i de nye oppgaveformuleringene har tidligere oppgave 6, myndighetsutøvelse, nå oppgave 5, blitt til et spørsmål om nasjonal sikkerhet.

Flere steder i rapporten kan man som leser bli i tvil om kommisjonen er helt sikker på når det er riktig å bruke 'statssikkerhet' og når heller bruke 'nasjonal sikkerhet'.

Kommisjonen synes å mene at mange har misforstått hvordan innholdet i Forsvarets oppgaver knyttet til bistand skal forstås. Kommisjonen ønsker derfor å fordele bistandsoppdragene mellom nåværende oppgave 9 og oppgavene 2-5. Det er kanskje derfor forslag til ny oppgave 7 bruker uttrykket 'øvrig' om 'militær støtte og bistand til samfunnet'.

Jeg deler kommisjonens oppfatning om at nåværende oppgave 9 vanligvis oppfattes som at den rommer «alt» av Forsvarets bistand om vi ser bort fra

nåværende oppgave 6. Leser man Langtidsplan for forsvarssektoren (Prop. 14 S (2020-2021) side 31) gir det også grunn til å lese oppgave 9 nettopp slik. Det ligger ingen implisitte bistandsoppdrag for Forsvaret i de nåværende statssikkerhetsoppgavene 1-5.

Grunnen til at kommisjonen misforstår er muligens at de forsøker å få begrepene 'nasjonal sikkerhet' og 'sammensatte trusler' til å passe inn i operasjonaliseringen av Forsvarets oppgaver.

I det følgende skal jeg begrunne hvorfor det er klokt å lese «alle» bistandsoppdrag inn i oppgave 9 og hvorfor det fortsatt bør være sånn.

Vurdering:

Å endre de etablerte formuleringene av Forsvarets oppgaver synes ikke å være en god ide, verken pedagogisk eller juridisk.

De nye formuleringene av oppgavene tilslører skillet mellom Forsvarets selvstendige primæroppdrag med grunnlag i egne hjemler når det gjelder statssikkerheten (nåværende oppgave 1-5, samt 7 og 8) og de tilfeller der Forsvaret yter bistand til andre etater og aktører med grunnlag i særlige hjemler (nåværende oppgave 6 og 9).

De nye formuleringene tar altså ikke hensyn til at Forsvarets primæroppdrag har andre hjemler enn Forsvarets bistand til politiet. Forskjellen er viktig. Når Forsvaret ivaretar sine primæroppgaver med grunnlag i egne hjemler, har nemlig Forsvaret ansvaret og leder an oppgaveløsningen. Når Forsvaret derimot bistår politiet eller andre sivile etater, løses oppgaven primært med grunnlag i særlige hjemler og oppgaveløsningen ledes av den sivile etaten som har instruksjonsmyndighet.

Forsvarets primæroppgave er å ivareta statssikkerheten og er regulert gjennom Grunnloven §§ 25 og 26, sedvanerett, og enkelte spredte lov- og forskriftsbestemmelser, samt gjennom folkeretten dersom den er relevant. I utgangspunktet handler det om statsrettslig og folkerettslig selvforsvar, herunder retten til suverenitetshevdelse. Disse oppgavene kommer til uttrykk i nåværende oppgaver 1-5. Her kan vi også nevne den såkalte Plakaten på veggen, nærmere bestemt «Direktiver for militære befalingsmenn og militære sjefers ved angrep på Norge», kgl.res. (1949). Lov om politimyndighet i forsvaret (1988), som p.t. er under revisjon, kan også nevnes.

Nåværende oppgave 9 handler om Forsvarets bidrag til redningstjenesten, bidrag til offentlige aktører som for eksempel kommuner og all bistand til politiet.

Oppdragene gjelder samfunnssikkerhet og er regulert av ulike lover og prosedyrer som finnes i lov, forskrifter og kgl.res.

Politiets oppgave er å ivareta samfunnssikkerheten (ro og orden) og her kan Forsvaret gi bistand. Forsvarets bistand til politiet er hjemlet i politiloven (2015, § 27 a) og bistandsinstruksen (2017). Bistandsoppdrag dekker både intenderte og ikke-intenderte kriser i hele krisespekteret (politiloven § 27 a, bistandsinstruksen § 3).

Forsvaret gir ikke bistand til politiet for å ivareta statssikkerheten (forsvaret av landet) rett og slett fordi det er Forsvarets primæroppgave, mens politiets oppdrag er samfunnssikkerhet. Er statssikkerheten truet, vil det være Forsvarets oppgave uten bistandsanmodning fra politiet med utgangspunkt i egne instruksjoner og hjemler. Myndighetene og Forsvaret har rettslig sett både rett og plikt til å ivareta landets forsvar mv. I slike tilfeller må Forsvaret prioritere primæroppdraget sitt og det kan føre til mindre bistand fra Forsvaret til sivile aktører med ansvar for samfunnssikkerheten.

Det gir derfor god mening å formulere listen over Forsvarets oppgaver slik at Forsvarets primæroppdrag nevnes først, altså de oppgavene der Forsvaret har selvstendig ansvar og som handler om statens sikkerhet. Deretter nevnes en rekke andre oppdrag og til slutt alt av Forsvarets bistand til ulike sivile aktører. Slik får man eksplisitt tydeliggjort Forsvarets selvstendige oppdrag og andre oppdrag og man får skilt oppgaver med ulike hjemmelsgrunnlag. Man får dessuten skilt mellom oppgaver som handler om statssikkerhet og oppgaver som handler om samfunnssikkerheten. Og man får skilt klart mellom Forsvarets og politiets oppgaver.

Trusselforståelsen der man har opprettet en sekkebetegnelse med 'sammensatte trusler', byr på noen utfordringer. Det samme gjør begrepet 'nasjonal sikkerhet' som defineres som «statssikkerheten og de deler av samfunnssikkerheten som har avgjørende betydning for landets sikkerhet og overlevelse (kommisjonsrapporten side 358).»

Forsvarskommisjonen mener at «[d]efinisjonen av nasjonal sikkerhet kan blant annet bidra til å klargjøre virkeområdet for Forsvarets oppgaver (side 163).» Det motsatte synes å være resultatet, også når man leser kommisjonsrapporten.

Begrepet 'nasjonal sikkerhet' som anvendes i sikkerhetsloven (2018), er dessuten ikke anvendelig når det gjelder lovhjemler og grenser for henholdsvis Forsvarets og politiets oppgaver. Sikkerhetsloven gir heller ingen hjemler til å bruke militær makt.

Riktignok kan det oppstå hendelser der det initielt kan være tvil om hvorvidt det er stats- og/eller samfunnssikkerheten som er rammet, herunder om det er en statlig eller ikke-statlig aktør som står bak, men i så fall vil det være opp til regjeringen å avgjøre om det er stats- og/eller samfunnssikkerheten som er truet. Alternativt må etatene i tidskrisiske situasjoner, inntil situasjonen er avklart, handle som om de har eller vil få ansvar for å håndtere situasjonen, enten direkte eller i en underordnet støtterolle.

Forsvaret selv har med hensikt unnlatt å bruke begrepet 'sammensatte trusler' i Forsvarets fellesoperative doktrine (FFOD 2019, side 28): «Denne doktrinen bruker ikke «hybrid»-begrepet da det fortsatt er for uklart og omtrentlig til å tas inn i en doktrine. Ambisjoner, virkemidler og aktiviteter vil beskrives som det de er, og settes inn i den sammenheng de hører hjemme.» Forsvaret forholder seg med andre ord til mer konkrete kategorier enn 'sammensatte trusler' og 'angrep'.

Her må det nevnes at 'sammensatte trusler' er norske myndigheters begrepsfesting av det som i faglitteraturen omtales som 'hybrid'.

Totalberedskapskommisjonen skriver følgende og henviser til anbefalinger fra Forsvarets forskningsinstitutt (FFI):

«FFI fremhever også viktigheten av presis begrepsbruk. Det vil bidra til mer klarhet dersom for eksempel cyberoperasjoner blir benevnt som cyberoperasjoner og sabotasje, i stedet for vage ord som hybridangrep eller liknende uttrykk (side 119).»

I Forsvarskommissjonsrapportens kapittel 13, Totalforsvaret og sivil-militært samarbeid, kommer det noen refleksjoner rundt sekkebetegnelsen 'sammensatte trusler' og gråsonene, men dessverre uten at det blir særlig mye tydeligere hva kommisjonen egentlig vil når det gjelder Forsvarets oppgaver og fordelingen av oppgaver mellom Forsvaret og politiet.

I kapittel 13 (side 222) står det videre at «[t]russelens karakter og antatt aktør vi står overfor bør være bestemmende for hvilken rolle Forsvaret har i det enkelte tilfellet. Dette gjelder også om Forsvaret skal lede en operasjon eller støtte andre myndigheter. Håndteringen vil i mange tilfeller kreve ressurser eller kompetanse som Forsvaret besitter, og i fredstid vil bistand til politiet og andre offentlige myndigheter være aktuelt.»

I sitatet ser vi at kommisjonen faktisk skiller mellom Forsvarets selvstendige oppdrag og bistandsoppdrag. Da bør vel skillet også komme tydelig fram i formuleringene av Forsvarets oppgaver?

Forslag:

Det som trengs er en bevisstgjøring og operasjonalisering av regjeringen og Forsvarets oppgaver og hjemler i situasjoner der myndighetene og Forsvaret selv mener at statssikkerheten er truet, men der det ikke er snakk om 'væpnet angrep' etter folkeretten (FN-pakten artikkel 51). Forsvaret har rett og plikt til å ivareta statssikkerheten (landets forsvar) under terskelen for 'væpnet konflikt', altså i hele konfliktspekteret fra fred til krig. Det påpeker også Forsvarskommisjonen på s. 169: «Forsvarets oppdrag er forsvare Norge, uavhengig av om vi er i fred, krise eller krig og uavhengig av om hendelsen er liten eller stor. Dersom avskrekkingen feiler, må en tilmålt respons komme.»

En utfordring som Forsvarskommisjonen hopper bukk over, se bl.a. s. 241, pkt. 13.5.4, er Forsvarets rettslige handlingsrom og rammer. Det er uheldig siden hjemlene for militær maktbruk i hele konfliktspekteret i dag er vage, uklare og omdiskuterte.

Professor i rettsvitenskap, Sigmund Simonsen, viser i boken *Til forsvar av landet. Rettslige rammer og gråsoner i fred, krise og krig* (2019) at Forsvarets hjemler er uklare (s. 393-5):

«Det fremgår av fremstillingen [i boken] at norsk rett ikke er spesielt klar og entydig med hensyn til spørsmålet om når Regjeringen og Forsvaret kan bruke militær makt, og på hvilke vilkår. Det finnes få relevante lovbestemmelser (...) Folkeretten er tilsvarende vag og uklar. Det er av den grunn det oppfattes å være en del rettslige gråsoner. I kapittel 4 konstaterte jeg at bruk av militær voldsmakt er et dramatisk og alvorlig inngrep overfor så vel enkeltpersoner som andre stater. Av den grunn må klar lovhjemmel anses som påkrevet. Problemet er at norsk lovgivning er lite klar. (...) [Det hadde] vært en fordel om hjemlene og de rettslige rammene for bruk av militær makt i større grad var presisert og forankret i en egen lov.»

Det bemerkes at Simonsen har identifisert mulige hjemmelsgrunnlag for Forsvarets maktbruk i hele konfliktspekteret. Men det er likefullt slik at uklarhet og usikkerhet om hva Forsvaret har lov til å gjøre og ikke lov til å gjøre kan lede til beslutningsvegring og handlingslammelse, så vel som overilt og ulovlig bruk av militær makt. Begge deler er uheldig. Rettsklarheter kan dessuten utnyttes av en fiendtlig stat.

Forsvarskommisjonen forutsetter tilsynelatende at Forsvaret har tilfredsstillende hjemler til å utføre alle oppgaver, men unnlater å identifisere disse hjemlene.

Kommisjonen bidrar med det til at hjemmelsgrunnlaget forblir vagt og uklart, og åpent for diskusjon og ulike tolkninger. Det er uheldig med tanke på grunnleggende lovkrav og legalitetsprinsipper i en moderne rettsstat, jf. blant annet grunnloven §§ 113 og 25 tredje ledd, samt menneskerettighetene.

Det konkrete innholdet i selvforsvarsretten, herunder retten til å hevde suverenitet, og lovhjemler innenfor statssikkerheten i hele konfliktspekteret bør klargjøres. Dette gjelder særlig hjemmelsgrunnlaget for nåværende oppgaver 1-5. Trusselens karakter og antatt aktør bør være bestemmende for Forsvarets rolle og hvilke hjemler Forsvaret opererer innenfor. Situasjonsforståelsen vil være avgjørende. I slike tilfeller kan begreper som ytre og indre angrep, nasjonal sikkerhet, hybridangrep og sammensatte trusler bli for utydelige og til og med villedende (Simonsen s. 279). Det som kjennetegner Forsvarets hovedoppgaver er retten og plikten til å møte trusler og angrep av «militær» art, som det verken er rimelig eller hensiktsmessig at politiet håndterer, typisk trusler og angrep fra en fremmed fiendtlig stat, med grunnlag i egne hjemler for militær maktbruk.

I noen tilfeller vil dette være enkelt å fastslå, i andre tilfeller ikke, for eksempel dersom en fiendtlig stat bruker «sivile» agenter til å utføre sabotasje eller lignende nettopp for å skjule at en fiendtlig stat står bak og at trusselen de facto er av mellomstatlig og militær art, og endog i realiteten et 'væpnet angrep'.

I tvilstilfeller, for eksempel ved omfattende sabotasje- eller terrorangrep, vil det være opp til regjeringen å avgjøre om statssikkerheten er truet. Det kan bety at Forsvaret har lederansvaret, men under terskelen for 'væpnet konflikt' kan det bety at både Forsvaret og politiet har ansvar samtidig, iallfall inntil situasjonen er avklart og ansvaret er fordelt.

For det er ikke sikkert at spørsmålet om hvorvidt Forsvaret skal lede en operasjon eller støtte andre myndigheter er et enten-eller-spørsmål ved terrorangrep eller sabotasje, for eksempel mot våre olje- og gassinstallasjoner. Det kan være at både Forsvaret og politiet har ansvar samtidig. For politiets del vil det handle om etterforskning og kriminalitetsbekjempelse. Mens for Forsvarets del vil det handle om å ivareta landets forsvar.

Et eksempel er den situasjonen som oppstod etter sprengingen av Nord Stream-rørledningene høsten 2022. Forsvaret hevet beredskapen, fikk bistand fra allierte og bistod samtidig politiet med vakt og sikring av en rekke installasjoner på land og til havs. Det er et eksempel på at Forsvaret med grunnlag i egne hjemler og sin primæroppgave ivaretok statssikkerheten, samtidig som Forsvaret med grunnlag i politiloven og sin sekundære oppgave støttet det sivile samfunnet militært. Dersom en mer akutt trusselsituasjon hadde oppstått kunne myndighetene, avhengig av trusselens alvor og karakter, valgt å håndtere den

som et anslag mot statssikkerheten (militær oppgave) eller som kriminalitet (politioppgave).

Simonsen viser da også i ovennevnte bok at både Forsvaret og politiet kan ha ansvar samtidig i kriser i Norge under terskelen for 'væpnet angrep' i folkeretten, noe for så vidt også Forsvarskommisjonen legger til grunn på s. 165-171. I tilknytning til omfattende terrorangrep a la 22. juli 2011 skriver Simonsen følgende:

«Jeg mener i likhet med Auglend at det ved terrorangrep skal svært mye til for at det bør skje en ansvarsoverføring fra politi til forsvar. Det skal imidlertid ikke like mye til for at situasjonen er slik at etatene innenfor sine primæransvarsområder skal samvirke – uten at den ene etaten nødvendigvis leder den andre. Poenget er at Forsvaret har ansvar ved ytre og indre trusler dersom rikets selvstendighet eller sikkerhet er truet og landet er i fare. Det gjelder også trusler under terskelen for væpnet konflikt, så vel indre som ytre. Det må gjelde uavhengig av om politiet forsøker å håndtere saken som en politisak, særlig i tidskritiske nødssituasjoner og det ikke er tid til å legge juridiske kabaler og avklare ansvars- og rolleforhold. I slike tilfeller tilsier de beste grunner at landets samlede beredskapsressurser settes inn så raskt som mulig uten at Forsvaret avventer bistandsanmodning (side 254).»

Dette er en bedre avklaring enn følgende sitat fra kapittel 13 i Forsvarskommisjonens rapport (side 234):

«Med et sammensatt trusselbilde blir de indre oppgavene til politiet og de ytre oppgavene til Forsvaret vanskeligere å trekke opp. Selv om politiets og Forsvarets kjerneoppgaver i utgangspunktet er lite overlappende, tilsier samfunnsutviklingen en enda tettere samhandling mellom disse etatene. Det må tas høyde for at både samfunnssikkerhet og statssikkerhet blir satt på prøve samtidig.»

Sitatet fra Simonsens bok er del av hans kapittel 12 «Gråsonen: Krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare» som omhandler Grunnlovens § 26 og gråsonen, det vil si noen av de truslene Forsvarskommisjonen omtaler som sammensatte trusler. Simonsen forholder seg i kapitlet til ulike former for trusler hver for seg, slik det gjøres i FFOD, heller enn å bruke de ulne sekkebetegnelse 'sammensatte trusler' og 'nasjonal sikkerhet'. Heller enn å skape klarhet fører slike begreper til uklarhet i hva som er politiets og Forsvarets oppgaver og hvilke hjemler som gjelder.

Så må det tilføyes at Simonsen også presiserer maktbruken knyttet til anvendelse av Grunnlovens § 26 under terskelen for 'væpnet konflikt':

«Er ikke terskelen for væpnet konflikt overskredet, må forsvar av landet skje i overensstemmelse med polisiære metoder, prinsippet om minst mulig maktbruk og nødrettslige menneskerettslige betraktninger, eventuelt med direkte hjemmel i norsk nødrett og nødvergerett. Det vil si at utenfor væpnet konflikt er politiets og Forsvarets handlingsrom sammenlignbart med hensyn til bruk av voldsmakt (side 278).» Han tilføyer også at Forsvaret har lang erfaring med maktbruk under terskelen for væpnet konflikt, fra inn- og utland.

Til denne problematikken hører selvsagt også spørsmål om regjeringens handlingsplikt, demokratisk kontroll over forsvarsmakten og forholdet mellom Grunnlovens § 25 tredje ledd og Grunnlovens § 26 første ledd. Også disse spørsmålene gjør Simonsen rede for i nevnte bok, men det vil føre for langt å ta for seg disse i dette høringssvaret. Poenget er at Forsvarskommissjonen burde engasjert seg i den debatten.

Begrepene ‘nasjonal sikkerhet’ og ‘sammensatte trusler’ kan føre til utglidning i bruken av Forsvaret dersom vi skal legge begrepene til grunn for Forsvarets oppgaver. Forsvaret kan bli anvendt på måter som er uheldige i en demokratisk rettsstat. Begrepene innebærer en sikkerhetisering av stadig flere samfunnsområder. Med ‘sikkerhetisering’ menes en prosess der saksområder løftes inn i sikkerhetspolitikken og blir til spørsmål om statens sikkerhet. Sikkerhetisering kan legitimere bruk av virkemidler vi ikke ville akseptert forut for sikkerhetiseringsprosessen. Det kunne vært ønskelig med en klargjøring og bevisstgjøring også av i hvilke situasjoner det ikke vil være klokt å anvende Forsvaret.

Totalberedskapskommissjonen har noen gode poeng knyttet til Forsvarets bistand til politiet i kapittel 10 Totalforsvaret (side 171 i rapporten fra Totalberedskapskommissjonen).

«Skillet mellom sivile og militære oppgaver og ansvar må (...) ikke opphøre. På prinsipielt grunnlag vil kommisjonen advare mot det som kan bli en form for militarisering av samfunnet dersom det etter hvert forventes at flere sivile samfunnsoppgaver skal løses av Forsvaret. (...) Kommisjonen mener at det har en egenverdi at skillet mellom militære og sivile oppgaver og ansvar holdes i hevd. Dette er ikke minst viktig for å opprettholde tillit til samfunnsinstitusjonene. Samtidig må det ikke være tvil om at Forsvaret skal støtte sivil krisehåndtering ved behov.»

Om forfatteren av høringssvaret

Ann-Karin Larssen:

Statsviter/førstelektor på FHS/Luftkrigsskolen. Ansvar for emnet Luftforsvaret og krisehåndtering. Emneansvarlig for Nasjonal beredskap og krisehåndtering (NBK), et videreutdanningsemne i samarbeid mellom Forsvarets høgskole (FHS) og Politihøgskolen (PHS).

- Larssen, A.K. (2022, 1. april). Når blir legitim maktkritikk undergraving av demokratiet? Kronikk. *Dagens Næringsliv*.
- Larssen, A.K. (2021). *Beredskap og krisehåndtering. utfordringer på sentralt, regionalt og lokalt nivå*. Cappelen Damm Akademisk.
- Larssen, A.K. & Dyndal, G.L. (2020). *Strategisk ledelse i krise og krig. Det norske systemet*. Universitetsforlaget.